

คำนำ

การก่อกำเนิดกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เมื่อปี 2539 เป็นต้นมา นับเป็นการปรับเปลี่ยนระบบการเงินการคลังครั้งใหญ่ของประเทศไทย จากเดิมที่รัฐจะต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายบำเหน็จบำนาญข้าราชการประจำปี โดยไม่มีการกันสำรองไว้ล่วงหน้าสำหรับการจ่ายบำเหน็จบำนาญให้กับข้าราชการกว่าสามล้านคน ซึ่งจะมีคนที่ครบเกษียณอายุในทุก ๆ ปี โดยหากมิได้ดำเนินการใดๆ แล้ว อนาคตระบบการคลังของรัฐบาลคาดว่าจะสร้างปัญหาที่สำคัญมิใช่น้อยต่อรัฐบาลอย่างแน่นอน

การจัดตั้งกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เป็นการสร้างโอกาสในการออมเงินให้กับข้าราชการ และแบ่งเบาภาระผูกพันด้านการคลังระยะยาวของรัฐบาล โดยระยะเวลาที่ผ่านมา 6 ปีนับตั้งแต่วันแรกก่อตั้ง กบข. เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2540 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2545 ปรากฏว่า กบข.มีเงินกองทุนประมาณ 2 แสนล้านบาท มีจำนวนสมาชิกประมาณกว่าหนึ่งล้านหนึ่งแสนคน ทำให้เกิดการตั้งข้อสังเกตว่า เหตุใดข้าราชการอีกกว่าหนึ่งล้านแปดแสนคน จึงมิได้สมัครเข้าเป็นสมาชิก กบข. ทั้งๆที่ผู้บริหารของ กบข. ต่างกล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ผลประโยชน์จากการลงทุนและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่สมาชิกได้รับนั้นเป็นคุณประโยชน์ต่อสมาชิกทั้งสิ้น และหากว่า กบข. ให้ออกสาในการสมัคร เข้าเป็นสมาชิกอีกครั้งในอนาคต ข้าราชการดังกล่าวจะตัดสินใจอย่างไร เพราะประเด็นสำคัญคือข้าราชการทั้งที่เป็นสมาชิก และข้าราชการที่มิได้เป็นสมาชิกมีแนวความคิดหรือทัศนคติเช่นใดต่อ กบข.

คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ทัศนคติของสมาชิกและข้าราชการผู้มิได้เข้าเป็นสมาชิก กบข.ภายใต้หัวข้อการศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของข้าราชการที่มีต่อกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ” ศึกษากรณี ข้าราชการทหาร กองทัพภาคที่ 1 ซึ่งครอบคลุม 26 จังหวัด ในภาคกลาง โดยคาดหวังว่าการวิจัยครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไปในอนาคต และโอกาสนี้ คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติ บุญนาค อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีคุณค่ายิ่งและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านการจัดทำงานวิจัย และการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

คณะผู้วิจัย

2546

บทคัดย่อ

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) นับเป็นความสำเร็จประการหนึ่งของรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลงระบบบำเหน็จบำนาญของข้าราชการไทย ซึ่งรัฐเป็นผู้จ่ายฝ่ายเดียวมาเป็นการร่วมกันจ่ายสองฝ่ายเข้ากองทุนคือมีเงินสะสมจากข้าราชการที่เป็นสมาชิกกองทุนและเงินสมทบที่ได้รับจากรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาระบบการเงินการคลังของรัฐในอนาคต ซึ่งต้องมีภาระผูกพันระยะยาวเพื่อการจ่ายให้แก่ข้าราชการผู้เกษียณอายุที่นับวันก็ทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เป็นลำดับ ประโยชน์อีกประการคือ เป็นการปลูกฝังแนวความคิดด้านการออมให้ข้าราชการ และที่สำคัญ กบข. เป็นการระดมเงินจากภาครัฐเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ ลดการพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศ อันเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทำให้ประเทศมีความเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน

งานวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของข้าราชการที่มีต่อกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ” ศึกษากรณี

ข้าราชการทหารกองทัพภาคที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร กบข. สามารถนำผลการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการอันก่อประโยชน์ในการบริหารกองทุนต่อไปในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

ด้านการประชาสัมพันธ์ของ กบข. เป็นการศึกษา ความเหมาะสมของข้อความที่ กบข. ใช้ ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ และความถูกต้องชัดเจนในการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์

ด้านความรู้ความเข้าใจสิทธิประโยชน์ เป็นการศึกษา ความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ที่ได้รับความเข้าใจในสาระสำคัญของสิทธิประโยชน์ ความเหมาะสมของสิทธิประโยชน์และความเข้าใจในประเภทของสิทธิประโยชน์ ตามลำดับ

ด้านระบบการสื่อสารกับสมาชิก ประกอบด้วย ความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับ ความสะดวกในการติดต่อกับสำนักงาน กบข. ความพึงพอใจต่อการติดต่อสื่อสารกับสมาชิก รวมถึงความต่อเนื่องของการติดต่อสื่อสารระหว่างฝ่ายสมาชิกสัมพันธ์ของสำนักงาน กบข. กับสมาชิกกองทุน

ด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหาร กบข. ในการกำหนดนโยบาย ความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา รวมถึงความสามารถในการทำกำไรให้แก่กองทุน

บทสรุป

ผลจากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า โดยภาพรวมแล้วข้าราชการทั้งที่เป็นสมาชิกและมีได้เป็นสมาชิกของ กบข. มีความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อแนวปฏิบัติของ กบข. ในด้านความรู้ความเข้าใจสิทธิประโยชน์ ด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหาร กบข. และด้านการประชาสัมพันธ์ มีเพียงด้านการสื่อสารของสำนักงาน กบข. ที่มีต่อสมาชิกเท่านั้น ที่บรรดาข้าราชการยังไม่มีมีความพึงพอใจเท่าที่ควร ดังนั้น หากคณะกรรมการ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของ กบข. ให้ความสนใจและทำการวิเคราะห์ถึงประเด็นในด้านต่างๆ ทั้งข้อเด่นและข้อด้อยในกระบวนการทำงาน ย่อมเป็นโอกาสที่จะเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อข้าราชการทั้งที่เป็นสมาชิกและมีได้เป็นสมาชิก กบข. ต่อไปในอนาคต

ข้อค้นพบอีกประการหนึ่งคือ ในการดำเนินการด้านสื่อสารระหว่าง กบข. กับสมาชิก มีการมุ่งเน้นที่จะเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุ และโทรทัศน์

แต่สิ่งต่าง ๆ ล้วนมีจุดด้อยทำให้การดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายในระดับสูง คือสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อสมาชิก เช่น วิทยุหรือโทรทัศน์จะมีข้อจำกัดด้านเวลาออกอากาศ ซึ่งเวลานี้น้อยเกินไป หรือเป็นช่วงเวลาที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุ และที่สำคัญในด้านข้อมูลที่ส่งผ่านอินเทอร์เน็ตนั้น เป็นปัญหาอย่างยิ่งเนื่องจากคนไทยยังมีอุปกรณ์ หรือความรู้คอมพิวเตอร์น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกที่มีนับล้านคนของ กบข. ซึ่งจุดด้อยเหล่านี้นับเป็นปัญหาด้านการสร้างสมาชิกสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง กบข. กับสมาชิก

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้บริหาร กบข. ที่ต้องการประสบความสำเร็จ ด้านการสร้างทัศนคติที่ดีของข้าราชการต่อ กบข. จำต้องพยายามสร้างสรรค์แนวทางที่จะเข้าใจข้าราชการในแต่ละพื้นที่ทั้งส่วนกลางและทฤษฎีภูมิภาคของประเทศ โดยการจัดตั้งสาขาของสำนักงาน กบข. ในแต่ละจังหวัด เพราะย่อมเป็นการกระจายเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม ที่สมาชิกสัมผัสได้มากกว่าเครือข่ายด้านอิเล็กทรอนิกส์ที่ กบข. ใช้อยู่ในปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้บรรลุความสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้มีส่วนสร้างสรรค์ความสำเร็จในครั้งนี้ของคณะผู้วิจัย

ผู้มีส่วนสำคัญที่สุดที่ขอกราบขอบพระคุณคือ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติ บุญนาค อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ทุ่มเทเวลา และกำลังกายกำลังใจมอบความกรุณาชี้แนะแนวทาง ให้คำสั่งสอน ตรวจสอบ แก้ไข พร้อมข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ก่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาทั้งต่อคณะผู้วิจัย และผู้ที่ศึกษางานวิจัยฉบับนี้ ต่อไปในอนาคต

ขอขอบพระคุณคุณสุจิตรา คำสัตย์ ผู้อำนวยการฝ่ายการเงิน คุณอมฤตา สุวรรณจินดา ผู้อำนวยการฝ่ายสมาชิกสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของสำนักงาน กบข. ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แหล่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัย ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับ กบข. และนำมาประมวล ใช้ในงานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบพระคุณข้าราชการทหารผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับสำนักงาน กบข. ผู้ให้ความเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็น และเป็นประโยชน์กับงานวิจัยฉบับนี้ และที่จะขาดเสียมิได้คือ ข้าราชการทหาร กองทัพอากาศที่ 1 ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเสนอแนะข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้ อีกทั้งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพัฒนาการของ กบข. ในอนาคต

และขอขอบพระคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ กบข. ทุกท่านที่ได้มีการพัฒนาและดำเนินการเรื่องการจัดทำข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ในเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต คือ www.gpf.or.th อันเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุดซึ่งทำให้คณะผู้วิจัยได้ประโยชน์อย่างมากมายในงานวิจัยฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือร่วมมือ และเป็นกำลังใจ ต่อคณะผู้วิจัยในหลาย ๆ ด้าน จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คณะผู้วิจัย

2546